

IN ENGLISH PLEASE! (EN/FRONT)

SEISMOGRAF (<http://seismograf.org/>)

FORSIDE (/) FOKUS (/FOKUS) PEER (/PEER) PODCAST (/LYT-DYBT) ARKIVET (/ARKIVET) KALENDER (/KALENDER) OM (/OM)

19.12.13

http://seismograf.org/sites/default/files/article_images/kult_musik.jpg

FREMRAGENDE FORSKNING I KULTURRADIKALISMENS MUSIK

Anmeldelse af Michael Fjeldsøes bog Kulturradikalismens Musik

Michael Fjeldsøe forsvarede tidligere på året sin doktordisputat, 'Kulturradikalismens Musik'. Ifølge Seismograf/DMTs anmelder er bogen en forskningsbedrift af de sjældne - og en, der er vedkommende for et bredt udsnit af musik- og kulturinteresserede.

af [Peder Kaj Pedersen](#) (/profil/peder-kaj-pedersen) Like 58

Michael Fjeldsøes bog er en forskningsbedrift af de fremragende. Først og fremmest fagligt: Den samler noget, som hidtil har været spredt, og som det er værdifuldt netop at kunne se som en sammenhæng. Nu er der slet og ret noget, der hedder Kulturradikalismens Musik, og dem der vil vide hvad det er, har fået et udtømmende, gennemarbejdet og velskrevet standardværk at ty til.

Kulturradikalismens musik

Kulturradikalismens musik er ikke bare musik sat til kulturradikale tekster, og det er heller ikke bare jazz, eller hvilke forestillinger der ellers har været gængse omkring dette fænomen. Som Fjeldsøe slår fast i bogens indledning, hvad det sidste angår: "hovedparten af, hvad der kan betegnes som kulturradikal musik, er kompositionsmusik, hvoraf noget er influeret af jazz, mens andet ikke er det." (s.13). Fænomenet har sin tyngde i mellemkrigsstiden, fra 1920'erne til besættelsestiden, hvor kulturradikalismen går 'under jorden' (s.14), og det er her hovedvægten i bogen ligger, men den kaster blikke både bagud til det moderne gennembrud som en forudsætning og fremad til situationen i 1950'erne, der med 'den kolde krig' forandrede betingelserne for en strømning som den kulturradikale.

Voluminøst er værket også, ca. 650 siders brødtæst (med talrige illustrationer), samt dokumentation i form af et udførligt noteapparat og en omfattende bibliografi, foruden det obligatoriske engelsksprogede resume. Det smukke bogdesign og udstyr gør ikke bogens tilrækningskraft mindre; det er en fornøjelse som læser at arbejde med den.

Trods forskningspolitiske odds

Også forskningspolitisk er bogen en bedrift. I en tid, hvor humanistisk forskning måler sig i forhold til tendenser og kriterier, der ikke altid er lige indlysende relevante for netop humaniora, og hvor generelt set det stykvise udsalg (på engelsk) er mere i kurs end de grundige og tidkrævende monografier som den her foreliggende, er det velgørende at møde et arbejde som Fjeldsøes, der, det faglige indhold ufortalt, markant bidrager til at holde dansk som forskningsprog i hævd. Bramfrit sagt er det beundringsværdigt, at han har gidet trods de skitserede forskningspolitiske odds! Hans arbejde bliver således en fjer i hatten for dansk musikforskning som et fortsat uundværligt felt inden for humaniora i Danmark, hvad enten musikvidenskaben opfattes som et kulturfag, der - med eller uden historisk perspektiv - studerer musik set i dens kulturelle sammenhæng, eller opfattes som et kommunikationsfag, der studerer partiturer og/eller lyd.

Gedigent arbejde

Fjeldsøe har ikke ambitioner om at udvikle, endsige generalisere, teorigrundlag ud over afhandlingens genstandsområde, det er teoretikere som Bürger, Dahlhaus, Huyssen, der understøtter centrale teoretiske pointer. På den anden side foretager han heller ikke egentlige værk- eller stilanalyser af den undersøgte musik. Der er få nodeeksempler i bogen, og de er typisk af mere illustrativ art, f.eks. tilrettelagte eksempler, billeder af node-kilder i autograf, gengivelse af nodeeksemplerne med de tilhørende ræsonnementer fra samtidige musikfaglige debatkilder mv. Der er tale om et gedigent musikhistorisk arbejde, en bred funderet læsning af kulturradikalismens musik ud fra en vifte af primære kilder og et omfattende udvalg af dansk og international sekundærlitteratur, og jeg forestiller mig som en selvfølge, at en bred kreds af humanistiske forskere og studerende fra alle kunst- og kulturfag vil kunne konsultere værket med udbytte, hvad enten det drejer sig om interesser i retning af stoffet, de enkelte af de mange områder, som kulturradikalismens musik omfatter (PH-revyer, Danmarksfilm, Forsøgsscenen, Agitpropteater, kulturradikale isæt i f.eks. Det kgl. Taters repertoire, musikpædagogik, herunder på andre grundlag end jazz osv.), eller det netop drejer sig om grebet, hvad det er der gør, at man kan se musik, der kan lyde så forskelligt og indgå i en så bred vifte af sammenhænge, som det der behandles i bogen, under et begreb. Grebet hos Fjeldsøe er klart og enkelt, det der holder de forskellige kompositoriske, pædagogiske og organisatoriske praksisser sammen er "den dobbelte bestræbelse på at være kunstnerisk moderne og samfundsmæssigt relevant" (s.86), det er *moderinitetsproblemet* og *publikumsproblemet*, der er tænkt sammen som en ramme og et grundlag. Ikke bare for musikforskere og kulturforskere her og nu, men også for musiklivets praktikere, komponister og udøvende kan det være

SNYLTERE!	07.03.17	Svend Hvidtfelt Nielsen anmelder bogen 'Ib Nerholm - komponisten, musikken, tiden' skrevet af musikhistorikeren Jens Brincker. (/artikel/snylters-0)
LYDINSTALLATIONER OG ØKOSYSTEMER	03.03.17	Jacob Gustav Winckler anmelder udstillingen 'from here to ear v. 21' af Celeste Boussier-Mougenot på Copenhagen Contemporary 25.11.2016-05.03.2017. (/artikel/lydinstallationer-og-okosystemer)
KOMPLEKSE LYDMILJØER (OG HVORDAN VI LYTTET TIL DEM)	26.02.17	Interview med Morten Riis og Marie Højlund, som er kuratorer af projektet The OverHEARD, der er en del af Aarhus Kulturby 2017 (/artikel/komplekse-lydmiljoer-og-hvordan-vi-lytter-til-dem)
ET KUNSTNERISK STUDIE I LYD OG MÆNSKE	22.02.17	Ingeborg Økfalls interviewer Jenny Graf Sheppard, nyanst lektor i lyd kunsten på Det Kongelige Danske Kunstakadem i København. (/artikel/et-kunstnerisk-studie-i-lyd-og-menneske)
LANGSOM MUSIK FOR VÅGNE LYTTERE	20.02.17	Søren Møller Sørensen anmelder opførelsen af 'OCCAM OCCAM' af den franske komponist Eliane Radigue i Holmens Kirke fredag den 10. februar som en del af Vinterjazz 2017. (/artikel/langsom-musik-for-vaagne-lyttere)
NETVÆRKETS YDRE GRÆNSER	12.02.17	Tobias Linnemann Ewé anmelder to aktuelle, digitale udgivelser fra henholdsvis Brian Eno og Morten Poulsen, samt radioplattformen radiogarden. (/artikel/netvaerkets-ydre-graenser)
LYD OG KUNST OG DUCHAMP OG GENTAGELSE OG CARDIFF OG LINDE OG ...	09.02.17	Anmeldelse af Magnus Haglund: Lysnær. En Essæ om Lyd og Kunst. Bokforlaget Korpen, 2016 (/artikel/lyd-og-kunst-og-duchamp-og-gentagelse-og-cardiff-og-linde-og)
FIGURA FESTSPIELE	06.02.17	Andrew Mellor dropped-in on three concerts at this year's Figura Festspiele, where almost every piece came with words attached. (/artikel/figura-festspele)
ROTUNDENS REFLEKSIONER OG POSTKORT FRA PERIFERIEN	30.01.17	Nils Bloch-Sørensen anmelder udgivelserne 'Rotunda' af Christian Windfeld og 'Postkort fra Hirschholm' af William Kudahl. (/artikel/rotundens-refleksioner-og-postkort-fra-periferien)
RUMMET MELLEM TAVSHEDEN KNITRER, RISLER, KLINGER OG KLIKKER	24.01.17	Sitna Hasse og Steffen Steffen Breum Sørensen anmelder Lars Lundehave Hansens soloudstilling 'The Space Between The Silence' på Mestings Hus. (/anmeldelse/rummet-mellem-tavsheden-knitrer-risler-klinger-og-klikker)

1 2 (/anmeldelse/fremragende-forskning-i-kulturradikalismens-musik?page=1) 3 (/anmeldelse/fremragende-forskning-i-kulturradikalismens-musik?page=2) 4 (/anmeldelse/fremragende-forskning-i-kulturradikalismens-musik?page=3) 5 (/anmeldelse/fremragende-forskning-i-kulturradikalismens-musik?page=4) 6 (/anmeldelse/fremragende-forskning-i-kulturradikalismens-musik?page=5) 7 (/anmeldelse/fremragende-forskning-i-kulturradikalismens-musik?page=6) 8 (/anmeldelse/fremragende-forskning-i-kulturradikalismens-musik?page=7) 9 (/anmeldelse/fremragende-forskning-i-kulturradikalismens-musik?page=8) ... næste » (/anmeldelse/fremragende-forskning-i-kulturradikalismens-musik?page=1) sidste » (/anmeldelse/fremragende-forskning-i-kulturradikalismens-musik?page=52)

lærerigt her at møde de mellemkrigstidens musikfolk for hvem en moderne omverdensorientering for første gang meldte sig som en nødvendighed, noget som siden og i hvert fald i dag er blevet et vilkår.

Nyt blik på gamle historier

Traditionelt har der tegnet sig to fløje i mellemkrigstidens unge musikmiljø, og de har været betragtet som ganske forskellige. På den ene side har stået komponister som Jørgen Bentzon og Finn Høffding, på den anden Bernhard Christensen og hans samarbejdspartner Sven Møller Kristensen, og de var åbenlyst indbyrdes uenige om meget. Musikhistorikeren Povl Hamburger betegnede dem i retrospekt som "den folkemusikalske bevægelse" og "jazzbevægelsen" (*Kulturkrisen - musikalsk set*, 1945). Fjeldsøe viser hvordan de to tilgange, trods de åbenlyse forskelle, var to sider af samme sag: De var i begge lejre bevidste både om modernitetens problemet og om publikumsproblemet, men deres musik lød forskelligt og havde stilmæssigt forskellig baggrund. At Kulturradikalismens musik har haft med jazz at gøre, har alle kunnet se. Hos Fjeldsøe bliver det nærliggende gennemarbejdet, PH-revyerne, Danmarksfilmen, Jazzpædagogikken, alt bliver belyst gennem grundige kildestudier, herunder inddragelse af nye kildeområder, af stor interesse teaterhistorisk, jazzhistorisk og musikpædagogisk. Her skal det fremragende kapitel om Danmarksfilmen fremhæves (kapitel 15), et originalt viderearbejde, der løfter og funderer, hvad andre har gjort på dette område. Jeg vil også fremhæve kapitlet "Fra synkope til swing" (kapitel 23), som er centralt i forhold til kulturradikalismens jazz-lejr, så vel som i forhold til dansk jazzhistorie som sådan. Det markerer helt kort sagt en terminologisk og begrebsmæssig forskydning, fra *synkope* til *swing* og et skift i fokus fra hvad der fastholdes i et nodebillede til hvad der høres og hvad der mærkes kropsligt.

Afhandlingen igennem er stoffet set i lyset af brydninger på den politiske venstrefløj. Ved forsvaret af afhandlingen blev det klart, at Fjeldsøes begreb om "den kulturelle venstrefløj", som overhovedet gør det muligt at tale om kulturradikalismen ud fra dens egne præmisser og ikke som bestemt af (part)politiske synspunkter (jfr. s. 33) ikke anerkendes af alle. For Hans Hertel, som var en af de officielle opponenter var det således helt uspiseligt, at kulturradikale hovedfigurer, som blev medlemmer af DKP overhovedet kunne betegnes som kulturradikale, for – som Hertel udtrykte det - hvordan kan en partikommunist med rimelighed siges at kæmpe for individets frihed, sådan som det jo er en central tanke i kulturradikalismen. Fjeldsøes svar på dette og en vigtig pointe i forhold til mellemkrigstiden: det danske kulturliv var langt mere åbent og søgende i netop denne periode end det blev efter Anden Verdenskrig, hvor den kolde krig snævrede kulturlivet ind.

Afslutningsvis vil jeg personligt kvittere for den brug, som Fjeldsøe gør af mine egne forskningsarbejder på det felt, som afhandlingen udforsker, og som er drøftet og dokumenteret i bogen. Det drejer sig om Bernhard Christensen-forskning (portrætartikler, nekrologer, analyser af tidlige værker, oversigter over jazzpædagogikken mv.) og om mere generelt orienterede Kulturradikalisme-essays og artikler gennem en årrække. Alt sammen er det drøftet og dokumenteret hos Fjeldsøe, og selv om det kan forekomme lidt ubeskedent, så kan man som forsker ikke ønske sig noget bedre end på denne måde at blive brugt som ansats til noget af det, der er så flot og konsekvent foldet ud i denne bog.

Michael Fjeldsøe: *Kulturradikalismens musik*.

Det Kongelige Bibliotek, Museum Tusulanums Forlag, 2013. I serien *Danish Humanist Texts and Studies*, vol. 45. 832 s., indb., vejl. pris 498 kr. webshoppris 398 kr.

Bogen blev forsvaret som doktordisputats på Københavns Universitet d. 17. maj 2013. [Forsvarshandlingen kan ses som podcast her på Københavns Universitets hjemmeside \(http://podcast.hum.ku.dk/mediaviewer?objectid=913\)](#)

0 Comments

Sort by

Add a comment...

Facebook Comments Plugin